

Cáchy – dějiny města, Cášský mír 1748

PETRA TOMSOVÁ

Dějiny města Cáchy

Město Cáchy, německy *Aachen*, francouzsky *Aix-la-Chapelle*, holandsky *Aken*, leží v nejzápadnějším bodě Německa ve spolkové zemi *Nordrhein-Westfalen* (Severní Porýní-Vestfálsko). Nachází se u hranic s Belgií a Nizozemskem, což vysvětluje bohaté názvosloví města.¹

První stopy lidského osídlení na území Cách sahají do mladší doby kamenné. Z doby bronzové (asi od roku 1 600 př. n. l.) zůstaly v oblasti města zbytky mohyl. O něco později, v době železné, sídlili v krajině Keltové. Během Galské války (58–50 let př. n. l.) si tuto oblast podmanil římský vojevůdce Julius Caesar. Římané zde založili termální lázně se sirnými prameny, které se dnes nacházejí v městské části zvané Burtscheid. S teplotou do 73 stupňů Celsia patří mezi nejteplejší v Evropě. Dle nich poté nazvali město *Acquae Granni* (granské lázně). Zkomolením obou jmen patrně vznikl německý název *Aachen* a holandský *Aken*. Český název Cáchy se vytvořil zkomolením spojení „ze Aachen“.

Během stěhování národů přišli do oblasti Cách Frankové. První písemná zmínka o Cáchách jako o *Aquis Villa* pochází z roku 765, kdy zde francký král Pipin III. Krátký strávil Vánoce a v následujícím roce i Velikonoce.

Cáchy jsou však především městem jeho syna Karla Velikého (742–814), který zde nechal podle římského a byzantského vzoru vybudovat kolem roku 789 královskou falc. Dnes se v těchto místech nachází impozantní gotická radnice z roku 1350, jejíž průčelí zdobí sochy panovníků Svaté říše římské, z nichž 17 bylo zároveň českými králi.² Během vlády Karla Velikého byla započata stavba paláce a kaple, již položil základ k dnešní katedrále. V posledních dvou desetiletích svého života se Karel Veliký zdržoval v Cáchách obzvláště rád, patrně kvůli termálním pramenům. Město postupně učinil svou hlavní rezidencí a centrem vzdělanosti a kultury. Zemřel v Cáchách dne 28. ledna 814 a byl pohřben v palácové kapli.

V letech 936 až 1531 byly Cáchy korunovačním místem římsko-německých králů. Kdo zde byl korunován na krále, mohl pak následně dosáhnout císařské hodnosti v Římě. Na

¹ PAVLICOVÁ, Silvie – FEJTOVÁ, Olga, *Vztahy mezi Prahou a CÁCHAMI v průběhu historie* [online], Praha [s.a.] [cit. 2014-05-09]. Dostupné na WWW <<http://www.spolek-praha-cachy.cz/vztahy-mezi-prahou-a-cachami-v-prubehu-historie.html>>.

² K tomu podrobněji viz: BLAŽKOVÁ, Věra, *Zobrazení 17 českých králů na průčelí cášské radnice*, in: *Cáchy a Praha. Korunovační města Evropy. Příspěvky spolku Kulturverein Aachen-Prag e. V., díl I, 1998-2003*, Praha 2005, s. 97-108.

slavném mramorovém trůně Karla Velikého bylo korunováno 31 králů Svaté říše římské. Jako první přijal hodnost římského krále saský vévoda Ota. I. Veliký, vrchol a konec cášských korunovacích představují korunovace Habsburků Maxmiliána I., Karla V. a Ferdinanda I. Mezi jinými zde byli korunováni i čtyři čeští králové: Karel IV. v roce 1349, Václav IV. r. 1376, Zikmund Lucemburský r. 1414 a Ferdinand I. Habsburský v roce 1531. Ferdinandova korunovace zároveň patří v CÁCHách k posledním. Poté byly korunovace římských králů spojeny převážně s korunovací císařskou a obřady se přesunuly do Frankfurtu, Řezna či Augsburku.³

Římští králové byli korunováni tzv. „říšskou korunou“. Její používání je doloženo asi od roku 1200. Vznikla patrně v 10. století, byla doplněna v 11. století a dnes je uložena ve Vídni. Užívala se jak při mnohých korunovacích v CÁCHách, tak při některých korunovacích v Římě.⁴

Přestože jsou CÁCHy vzdáleny od Prahy 750 km, historické vazby mezi oběma městy sahají až do raného středověku. Zřejmě již roku 992 se v CÁCHách setkal římský císař Ota III. s druhým pražským biskupem Vojtěchem, který se ve městě zastavil při svém návratu z Říma do Prahy a zúčastnil se zde církevní synody. Mladý císař byl patrně osobností Vojtěcha fascinován a stal se jeho obdivovatelem a přítelem. Po Vojtěchově mučednické smrti v roce 997 dal Ota III. k počtě českého biskupa postavit v CÁCHách jeden z prvních kostelů, zasvěcených tomuto světcovi. Z polského Hnězdna, z Vojtěchova hrobu, sem Ota III. přinesl světcovu relikvii. Od roku 1479 se v CÁCHách uctívá lebka sv. Vojtěcha, zřejmě kopie pražské lebky.⁵

Rozvoj vztahů mezi Prahou a CÁCHami výrazně pokračoval v dobách vlády Karla IV. Karel IV. byl první český panovník, který získal římskou korunu a dosáhl i hodnosti císařské. Vzhledem k nepříznivé situaci v CÁCHách roku 1347, kdy město bylo spojencem sesazeného císaře Ludvíka Bavora, se Karlova korunovace římským králem konala v Bonnu. Druhá korunovace na římského krále – tentokrát již na správném místě, v CÁCHách – proběhla 25. července 1349. Říšské insignie se v této době nacházely ještě v majetku potomků Ludvíka Bavora, proto si Karel IV. nechal pro svou korunovaci zhotovit novou korunu, tzv. korunu

³ Tamtéž, s. 98.

⁴ KRAMP, Mario, *Úvod k výstavě "Korunovace. Králové v CÁCHách - dějiny a mýtus"*, in: CÁCHy a Praha. Korunovační města Evropy. Příspěvky spolku Kulturverein Aachen-Prag e. V., díl I, 1998-2003, Praha 2005, s. 140.

⁵ HENRIX, Hans Hermann, *Vojtěch z Prahy (nar. kolem roku 956 - zemřel 23. dubna 997) v CÁCHách uctíváný evropský světec*, in: CÁCHy a Praha. Korunovační města Evropy. Příspěvky spolku Kulturverein Aachen-Prag e. V., díl I, 1998-2003, Praha 2005, zejm. s. 26 a 29; ALTMANN, Hans, *Ota III.*, in: CÁCHy a Praha. Korunovační města Evropy. Příspěvky spolku Kulturverein Aachen-Prag e. V., díl I, 1998-2003, Praha, 2005, s. 35.

busty Karla Velikého.⁶ Svou druhou korunovaci v Cáchách se Karel přihlásil ke státotvorné a sakrální tradici říše Karla Velikého. Město vzalo ze své strany opakovanou Karlovu korunovaci v Cáchách za podnět k vytvoření svého nového městského pečetidla. To se začalo používat nejpozději roku 1351. Je na něm vyobrazena korunovační ceremonie a propagandisticky odkazuje na to, že pouze Cáchy jsou tím pravým místem pro korunovaci.⁷ Den po Karlově korunovaci byla v Cáchách korunována i jeho druhá manželka Anna Falcká. Roku 1354 se zde konala korunovace na římskou královnu i třetí choti Karla IV. Anny Svídnické, již bylo v té době pouhých patnáct let.⁸

Korunovace královny Anny v Cáchách proběhla asi šest měsíců po její korunovaci na českou královnu. Dne 9. února 1354 ji v kostele Panny Marie, dnešním dómu, slavnostně pomazal a tradičním způsobem korunoval kolínský arcibiskup Vilém.⁹ Celá událost proběhla následujícím způsobem: Během mše svaté se po zpívané části uskutečnilo pomazání posvátným olejem a modlitba. Poté arcibiskupové kolínský, mohučský a trevírský posadili na hlavu královny korunu. Arcibiskup kolínský přitom pronášel modlitbu určenou ke korunovaci královny. Královna se pak odebrala k trůnu a duchovní zpívali *Te Deum*. Mše svatá pokračovala evangeliem, vyznáním víry, obětováním a přijímáním. Karel IV. nebyl údajně Annině korunovaci přítomen, patrně proto, „že již sám byl korunován“. S královnou se sešel po korunovaci a Velikonoce již strávil královský pár společně.¹⁰

Karel IV. měl k Cáchám mimořádný vztah, který byl založen na uctívání Karla Velikého. Město údajně navštívil devětkrát či desetkrát.¹¹ V rámci svých pobytů vydal mnohé listiny. Regesta Imperii vypočítávají pro město Cáchy a mariánský klášter 40 diplomů, nicméně v cášském městském archivu jsou uloženy další kusy, jež nejsou v Regestech zohledněny.¹² Městu opakovaně potvrdil městská privilegia, poskytl mu svou ochranu a povolil zřízení dalších obchodních tržišť.¹³

⁶ BLAŽKOVÁ, Věra, *Zobrazení 17 českých králů na průčelí cášské radnice*, s. 98-99.

⁷ KRAUS, Thomas, *Karel IV. a Cáchy - Od konfrontace ke spolupráci*, in: Cáchy a Praha. Korunovační města Evropy. Příspěvky spolku Kulturverein Aachen-Prag e. V., díl II, 2003-2006, Praha 2006, s. 246.

⁸ BLAŽKOVÁ, Věra, *Zobrazení 17 českých králů na průčelí cášské radnice*, s. 99-100.

⁹ TÁŽ, *Jedna ze dvanácti korunovaných královen v Cáchách Anna Svídnická*, in: Cáchy a Praha. Korunovační města Evropy. Příspěvky spolku Kulturverein Aachen-Prag e. V., díl II, 2003-2006, Praha 2006, s. 195.

¹⁰ BLÁHOVÁ, Marie, *Císařovna Anna Svídnická - manželka Karla IV. - její korunovace v Cáchách 9. února 1354 a v Římě 4. května 1355*, in: Cáchy a Praha. Korunovační města Evropy. Příspěvky spolku Kulturverein Aachen-Prag e. V., díl I, 1998-2003, Praha 2005, s. 84.

¹¹ BLAŽKOVÁ, Věra, *Zobrazení 17 českých králů na průčelí cášské radnice*, s. 100.

¹² NELSEN-MINKENBERG, Heike, *Karel IV. a Cáchy*, in: Cáchy a Praha. Korunovační města Evropy. Příspěvky spolku Kulturverein Aachen-Prag e. V., díl I, 1998-2003, Praha 2005, s. 61.

¹³ PAVLICOVÁ, Silvie – FEJTOVÁ, Olga, *Vztahy mezi Prahou a CÁCHAMI v průběhu historie* [online], [cit. 2014-05-09]. Dostupné na WWW <<http://www.spolek-praha-cachy.cz/vztahy-mezi-prahou-a-cachami-v-prubehu-historie.html>>.

Vedle listin a pobytů Karla IV. v Cáchách vypovídají o jeho vztahu k městu rovněž donace svatováclavského oltáře chrámu a slavnostní vložení úlohy Cách jako korunovačního města do Zlaté buly. Jeho podíl na již zmíněné Karlově koruně (vznik patrně před rokem 1349), Karlově bustě (zhotovena po r. 1349) či Karlově relikviáři (vznik okolo r. 1349), jenž se nachází v cášském chrámovém pokladu, nelze s jistotou doložit. Podobně problematické je cášské kněžiště – ani zde nelze doložit (ovšem ani vyloučit) účast Karla IV. na této stavbě.¹⁴ S jistotou mu ale můžeme připsat donaci šestnácti hřiven (4 kg) ryzího zlata roku 1361, kdy se Karlovi narodil vytoužený dědic, syn Václav (pozdější král Václav IV.). Novorozeně bylo vyváženo zlatem a právě toto zlato daroval Karel IV. pokladu cášské kaple.

Václav byl korunován na římského krále v Cáchách již jako patnáctiletý roku 1376 spolu se svojí první manželkou Johannou Bavorskou. Město navštívil celkem pětkrát, naposledy přicestoval společně s druhou manželkou Žofií Bavorskou v roce 1398, kdy se mu ovšem nedostalo patřičného přijetí. Napjaté vztahy mezi ním a kurfiřty pak vyvrcholily v srpnu roku 1400, kdy byl kurfiřty sesazen.¹⁵

Od roku 1411 vládl ve Svaté říši římské Václavův nevlastní bratr Zikmund. Zikmund přijel na svou korunovaci do Cách i se svojí druhou manželkou Barborou Celskou v roce 1414.¹⁶ Královský pár byl korunován 8. listopadu v obvyklém obřadu kolínským arcibiskupem Dietrichem z Mörsu. Korunovace v Cáchách se zúčastnili všichni kurfiřti s výjimkou Zikmundova bratra Václava a mohučského arcibiskupa Jana II. Nový král se údajně představil jako důstojný nástupce Jindřicha VII. a Karla IV. Zikmund viděl v korunovačním obřadu obnovení práv, jež mu náležela už od dob, kdy byl zvolen. Z Cách pak odcestoval do Kostnice, kde byl 5. listopadu 1414 zahájen koncil.¹⁷

V Cáchách obdrželo římsko-německou korunu celkem jedenáct královen. První královna, která zde byla korunována, byla roku 936 Edita Anglická, první manželka Oty I. Roku 1414 končí korunovace královen v Cáchách výše zmíněnou Barborou Celskou. Korunované královny nám připomíná pouze jediný obraz, který se nachází na hradě Frankenberg v Muzeu městských dějin v Cáchách. Je na něm zobrazen král Rudolf Habsburský a jeho choť Anna při korunovační hostině v cášské falci roku 1273. Dále existuje ještě jedno vyobrazení císaře Jindřicha VII. a Markéty Brabantské v Codexu Balduini, které dokumentuje korunovaci

¹⁴ NELSEN-MINKENBERG, Heike, *Karel IV. a Cáchy*, in: Cáchy a Praha. Korunovační města Evropy. Příspěvky spolku Kulturverein Aachen-Prag e. V., díl I, 1998-2003, Praha 2005, s. 64-66.

¹⁵ BLAŽKOVÁ, Věra, *Zobrazení 17 českých králů na průčelí cášské radnice*, s. 100-101.

¹⁶ Tamtéž, s. 101.

¹⁷ BLÁHOVÁ, Marie, *Vzpomínka na den korunovace krále Zikmunda a jeho manželky Barbory Celské před 590 lety v Cáchách*, in: Cáchy a Praha. Korunovační města Evropy. Příspěvky spolku Kulturverein Aachen-Prag e. V., díl II, 2003-2006, Praha 2006 s. 210-211.

v Cáchách na den Tří králů roku 1309. V Národním archivu v Praze je pak uložena důležitá listina arcibiskupa Viléma z Kolína, která popisuje cášskou korunovaci Anny Svídnické.¹⁸

Ještě jednou připomeňme, že v roce 1531 proběhla v Cáchách korunovace českého krále Ferdinanda I. Byla to zároveň poslední korunovace římského krále v tomto městě. Slavnostní události se zúčastnil i Ferdinandův bratr císař Karel V. V městském muzeu se nachází měšec s několika mincemi, jež byly po korunovaci rozhazovány do jásajícího davu. Ferdinandovým nástupcem se stal jeho syn Maxmilián II. Nešťastná shoda několika okolností, jako Maxmiliánův zdravotní stav, zimní období, smrt korunovací pověřeného kolínského biskupa a opožděné svěcení jeho nástupce vedla k tomu, že korunovace Maxmiliána II. proběhla v roce 1562 již ve Frankfurtu nad Mohanem.¹⁹

V květnu roku 1656 zachvátil město Cáchy obrovský požár. Zavínil ho údajně nějaký pekař, a jelikož prý zrovna vanul „Lutyšský vítr“, oheň se z pekařství rychle rozšířil. Během dvaceti hodin shořelo 4 664 domů. Spolu s unikátními doklady a historickými dokumenty shořela také střecha radnice a její gotické helmice. První, kdo po této katastrofě dodával těžce zkoušeným cášským měšťanům opět odvalu, byl lékař František Blondel, který se vyjádřil slovy: „*Co oheň zničil, to voda napraví*“. Udělal analýzu cášské termální vody, začal předepisovat koupele a zničené středověké město opět začalo prosperovat. Radnice se po požáru velmi rychle zotavila a o 12 let později zde byl uzavřen první cášský mír.²⁰ Mírová dohoda, podepsaná 2. května 1668, ukončila tzv. devoluční válku mezi Ludvíkem XIV. a Španělskem. Francii bylo na jejím základě postoupeno 12 měst v Jižním Nizozemí.²¹

Koncem roku 1792 obsadilo Cáchy francouzské revoluční vojsko. V následujícím roce byli Francouzi poraženi Rakušany a Cáchy byly osvobozeny, nicméně již roku 1794 bylo město opětovně obsazeno. Francouzská okupace trvala až do roku 1814. Tehdy bylo z Cách odvezeno do Paříže četné kulturní bohatství. V roce 1802 se Cáchy staly správním sídlem francouzského tzv. Roer departmentu.²² Po porážce Napoleona roku 1815 připadly Cáchy rozhodnutím Vídeňského kongresu Prusku. V roce 1818 se zde konal tzv. třetí cášský kongres. Cášským protokolem z 15. listopadu 1818 se Francie stala plnoprávným členem koncertu velmocí a o čtyři dny později přistoupila ke Svaté alianci.²³

¹⁸ BLAŽKOVÁ, Věra, *Jedna ze dvanácti korunovaných královen v Cáchách Anna Svídnická*, s. 194.

¹⁹ TÁŽ, *Zobrazení 17 českých králů na průčelí cášské radnice*, s. 102-103.

²⁰ TÁŽ, *Cášská radnice v zrcadle dějin*, [online], Praha 2004 [cit. 2014-05-09]. Dostupné na WWW <<http://www.spolek-praha-cachy.cz/casska-radnice-v%C2%A0zrcadle-dejin.html>>.

²¹ SKŘIVAN, Aleš, *Evropská politika 1648-1914*, Praha 1999, s. 17.

²² Aachen Historie [online] [cit. 2014-05-09]. Dostupné na WWW <http://www.aachen.de/DE/tourismus_stadtinfo/10_rund_um_aachen/20_aachen_historie/index.html>.

²³ SKŘIVAN, Aleš, *Evropská politika 1648-1914*, s. 174.

V roce 1822 položil pruský král Fridrich Vilém III. u příležitosti svého 25letého panování základní kámen ke stavbě městského divadla a kolonády Elisenbrunnen (Elizin pramen). Městské divadlo bylo otevřeno roku 1825 a kolonáda byla dostavěna v roce 1827. Roku 1831 byla v Cáchách otevřena první městská knihovna a v roce 1865 Vilém I. založil Vysokou školu technickou Porýní-Vestfálska.

Během první světové války hrály Cáchy podřízenou roli. V listopadu roku 1918 bylo město obsazeno belgickými a francouzskými jednotkami. Belgičané okupovali město celkem 11 let. V roce 1930 bylo v Cáchách založeno biskupství.

V následujících letech ovlivňovali město Národní socialisté a také přípravy na další válku. Roku 1933 byla rozpuštěna městská rada a vysoce postavení občané města a státu byli vyměněni za členy NSDAP. V roce 1937 se putování do Cách, kterého se zúčastnilo 800 000 poutníků, neslo v duchu tichého protestu proti nacistické ideologii.

Během druhé světové války byly Cáchy silně poškozeny. Jakožto město ležící v těsné blízkosti západní hranice státu prožívaly události druhé světové války velmi zblízka. Již v červenci 1941 došlo k prvnímu z pěti velkých náletů na město. Při bombardování bylo zničeno asi 26 000 bytů a přes 5 000 budov. Dne 21. října 1944 bylo město po šesti týdnech intenzivních bojů osvobozeno Američany. Celkově bylo zničeno 65% obytných prostor. Na konci války žilo v Cáchách pouhých 11 139 obyvatel. Jen pro srovnání: Již v roce 1601 mělo město při sčítání lidu 14 171 obyvatel a v důsledku připojení oblasti Burtscheidu roku 1897 vzrostl počet obyvatel Cách na 126 407 obyvatel.

Roku 1945 byly obnoveny nejdůležitější instituce, ale rozsáhlé opětovné vybudování města bylo otázkou mnoha let. Američtí okupanti byli vystřídáni britským spojencem. Roku 1946 následovala belgická okupace města. Cáchy měly v té době opět kolem 100 000 obyvatel, což bylo způsobeno návratem emigrantů.²⁴ Dnes má město necelých 250 000 obyvatel.

²⁴ *Aachen Historie* [online] [cit. 2014-05-09]. Dostupné na WWW <http://www.aachen.de/DE/tourismus_stadtinfo/10_rund_um_aachen/20_aachen_historie/index.html>.

Cášký mír 1748

V roce 1740 došlo k několika významným změnám na evropských trůnech. V Prusku vystřídal krále Fridricha Viléma I. (1713-1740) jeho syn Fridrich II. (1740-1786) a v habsburské monarchii se po skonu císaře Karla VI. (1711-1740) chopila vlády jeho nejstarší dcera Marie Terezie (1740-1780). Pouhé tři dny před Karlem VI. navíc zemřela carevna Anna (1730-1740). Po palácovém převratu v roce 1741 usedla na ruský trůn dcera Petra Velikého Alžběta (1741-1762).

Nástup Marie Terezie na trůn v podunajském soustátí se zpočátku nejevil jako příliš problematický. Pragmatická sankce vydaná císařem Karel VI. roku 1713 zajišťovala nedělitelnost habsburských rodových držav a možnost ženského nástupnictví. Po Karlově skonu měli na trůn nastoupit nejprve jeho vlastní synové, po nich pak vlastní dcery, které měly mít v nástupnictví přednost před dcerami Karlova staršího bratra Josefa I. (+ 1711).²⁵ Dokument postupně uznaly jednotlivé země habsburské monarchie i evropské mocnosti. Jistou výjimku představoval bavorský kurfiřt Karel Albrecht, manžel dcery císaře Josefa I. V podobné situaci byl i saský kurfiřt Fridrich August II., jež měl za manželku mladší dceru Josefa I.²⁶

Po nástupu Marie Terezie se ovšem rozlehlá habsburská monarchie stala lákavou kořistí pro evropské státy. Zcela nečekaně vznesl jako první nároky na část rakouského dědictví pruský král Fridrich II. Vpádem pruských vojsk do Slezska v prosinci roku 1740 začala série vojenských konfliktů, které nazýváme války o dědictví rakouské (1740-1748).²⁷

Jediným významným spojencem Marie Terezie byla zpočátku pouze Velká Británie. Koncem roku 1745 byl v Drážďanech uzavřen mír mezi Rakouskem, Saskem a Pruskem. Konflikt nadále probíhal mimo oblast střední Evropy jako souboj britsko-rakouské aliance na jedné straně a Francie a Španělska na straně druhé.²⁸ Od roku 1747 probíhala mírová jednání v nizozemské Bredě a na počátku roku 1748 se jednání přesunula do Cách. K delegátům Ludvíka XV., Jiřího II. a nizozemským zástupcům se připojili i zástupci Marie Terezie a španělského krále. Mírový kongres v Cáchách se stal údajně prvním vyjednávacím kolbištěm, na němž zazářil diplomatický talent Václava Antonína Kounice. Dne 30. dubna byla

²⁵ TAPIÉ, Victor Lucien, *Marie Terezie a Evropa. Od baroka k osvícenství*, Praha 1997, s. 44-45.

²⁶ SKŘIVAN, Aleš, *Evropská politika 1648-1914*, s. 91.

²⁷ VONDRA, Roman, *České země v letech 1705–1792. Doba absolutismu, osvícenství, paruk a třírohých klobouků*, Praha 2010, s. 64-66.

²⁸ SKŘIVAN, Aleš, *Války o dědictví rakouské, 1740-1748*, in: *Historický obzor* 12, č. 1-2, 2001, s. 6-7.

podepsána britsko-francouzská předběžná mírová smlouva. Poté již nic nestálo v cestě definitivnímu dovršení vyčerpávajících válek.²⁹

Cášský mír byl uzavřen 18. října 1748. Hrabě Kounic se tehdy obrátil na francouzského vyslance hraběte Saint-Séverina se slovy: „*Francii se podařilo dosáhnout svého velkého cíle – pokoření rakouského domu*“. Souhlas s mírovými podmínkami stvrdili svým podpisem zástupci osmi evropských zemí. Do jednání se tak zapojila Velká Británie, Francie, Španělsko, císařovna, sardinský král, Spojené nizozemské provincie v čele s Hollandem, vévoda modenský a janovská republika. Mírová ujednání znamenala v mnoha směrech pouhou obnovu předválečného statu quo.

Cášský mír nelze považovat za úspěch Vídně. Marie Terezie musela definitivně uznat ztrátu Kladska a většiny Slezska ve prospěch Pruska. Ve smlouvě zněla formulace následovně: „*Slezské vévodství a kladské hrabství, tak jak je dnes vlastní Jeho pruské královské Veličenstvo, jsou tomuto panovníkovi zaručeny všemi mocnostmi zúčastněnými na této smlouvě.*“ Rakousku bylo nicméně navráceno zpět Jižní Nizozemí. Jelikož se Francii nepodařilo toto území získat, ujalo se v Paříži rčení: „*Hloupý jako mír*“.

Španělsko muselo uznat rakouskou nadvládu ve většině Milánska a v Toskánsku, zároveň ale dosáhlo formálního zrušení práva na asiento (právo na vyslání jedné obchodní lodi ročně do přístavů koloniální španělské Ameriky, které roku 1713 získala Británie). Španělský princ Filip Bourbonský získal Parmu, Piacenzu a Guastallu.

Sardinský král opětovně dostal Savojsko a Nice a podržel si i Vigevano a další území, jež mu Marie Terezie postoupila wormskou smlouvou z roku 1743. Francie získala ostrov Cape Breton a Velká Británie indický přístav Madrás.³⁰ Ludvík XV. se zavázal respektovat protestantské nástupnictví v Británii.

Francie nebyla s výsledky válek příliš spokojena. Ve Versailles panovalo velké zklamání, jelikož nebylo získáno Rakouské Nizozemí. I přes zhroucení zahraničního obchodu a finanční obtíže v důsledku britské blokády však zůstala prvořadou vojenskou mocností a v budoucnu se mohla pustit do souboje s Británií v zámoří.

Marie Terezie byla velmi zklamána britským spojencem. Údajně dokonce nepřijala britského vyslance, který jí chtěl blahopřát k uzavření cášského míru. „*Jejich Veličenstva mají naše ztráty v příliš živé paměti, než aby byla ochotna přijímat blahopřání, zatímco by spíše byla vhodnější kondolence*, vysvětloval dvorní kancléř Ulfeld vyslanci Jiřího II.

²⁹ R. VONDRA, *České země v letech 1705–1792*, s. 78.

³⁰ V. L. TAPIÉ, *Marie Terezie a Evropa*, s. 101-103.

Koncem 40. let začala Marie Terezie realizovat vnitřní reformy, jež byly nezbytné pro udržení velmocenského postavení monarchie. Do budoucna zůstalo hlavním cílem opětovné získání bohatého Slezska. Pro Marii Terezii to byla mimořádně citelná ztráta, s níž se dlouho nemohla smířit.

Jednoznačným vítězem válek byl Fridrich II. Prusko se zařadilo po bok evropských velmocí, v říši se postavilo na roveň Rakousku a nezůstalo stranou ani v polských záležitostech. Pozadu nezůstal ani Petrohrad, který roku 1746 uzavřel spojení s Rakouskem a o rok později s Británií. Přestože Rusko nakonec do těchto válek výrazně nezasáhlo, do budoucna bylo připraveno aktivně zasahovat do evropských záležitostí.³¹

Seznam literatury

ALTMANN, Hans, *Ota III.*, in: Cáchy a Praha. Korunovační města Evropy. Příspěvky spolku Kulturverein Aachen-Prag e. V., díl I, 1998-2003, Praha, 2005, s. 33-36.

BLÁHOVÁ, Marie, *Císařovna Anna Svídnická - manželka Karla IV. - její korunovace v Cáchách 9. února 1354 a v Římě 4. května 1355*, in: Cáchy a Praha. Korunovační města Evropy. Příspěvky spolku Kulturverein Aachen-Prag e. V., díl I, 1998-2003, Praha 2005, s. 81-88.

BLÁHOVÁ, Marie, *Vzpomínka na den korunovace krále Zikmunda a jeho manželky Barbory Celské před 590 lety v Cáchách*, in: Cáchy a Praha. Korunovační města Evropy. Příspěvky spolku Kulturverein Aachen-Prag e. V., díl II, 2003-2006, Praha 2006 s. 207-214.

BLAŽKOVÁ, Věra, *Jedna ze dvanácti korunovaných královen v Cáchách Anna Svídnická*, in: Cáchy a Praha. Korunovační města Evropy. Příspěvky spolku Kulturverein Aachen-Prag e. V., díl II, 2003-2006, Praha 2006, s. 194-200.

BLAŽKOVÁ, Věra, *Zobrazení 17 českých králů na průčelí cášské radnice*, in: Cáchy a Praha. Korunovační města Evropy. Příspěvky spolku Kulturverein Aachen-Prag e. V., díl I, 1998-2003, Praha 2005, s. 97-108.

HENRIX, Hans Hermann, *Vojtěch z Prahy (nar. kolem roku 956 - zemřel 23. dubna 997) v Cáchách uctíváný evropský světec*, in: Cáchy a Praha. Korunovační města Evropy. Příspěvky spolku Kulturverein Aachen-Prag e. V., díl I, 1998-2003, Praha 2005, s. 22-30.

KRAMP, Mario, *Úvod k výstavě "Korunovace. Králové v Cáchách - dějiny a mýty"*, in: Cáchy a Praha. Korunovační města Evropy. Příspěvky spolku Kulturverein Aachen-Prag e. V., díl I, 1998-2003, Praha 2005, s. 140-141.

³¹ SKŘIVAN, Aleš, *Války o dědictví rakouské, 1740-1748*, s. 9.

KRAUS, Thomas, *Karel IV. a Čáchy - Od konfrontace ke spolupráci*, in: Čáchy a Praha. Korunovační města Evropy. Příspěvky spolku Kulturverein Aachen-Prag e. V., díl II, 2003-2006, Praha 2006, s. 244-247.

NELSEN-MINKENBERG, Heike, *Karel IV. a Čáchy*, in: Čáchy a Praha. Korunovační města Evropy. Příspěvky spolku Kulturverein Aachen-Prag e. V., díl I, 1998-2003, Praha 2005, s. 59-72.

SKŘIVAN, Aleš, *Evropská politika 1648-1914*, Praha 1999.

SKŘIVAN, Aleš, *Války o dědictví rakouské, 1740-1748*, in: Historický obzor 12, č. 1-2, 2001, s. 2-9.

TAPIÉ, Victor Lucien, *Marie Terezie a Evropa. Od baroka k osvícenství*, Praha 1997.

VONDRA, Roman, *České země v letech 1705–1792. Doba absolutismu, osvícenství, paruk a třírohých klobouků*, Praha 2010.

Internetové zdroje

Aachen Historie [online] [cit. 2014-05-09]. Dostupné na WWW <http://www.aachen.de/DE/tourismus_stadtinfo/10_rund_um_aachen/20_aachen_historie/index.html>.

BLAŽKOVÁ, Věra, *Čášská radnice v zrcadle dějin* [online], Praha 2004 [cit. 2014-05-09]. Dostupné na WWW <<http://www.spolek-praha-cachy.cz/casska-radnice-v%C2%A0zrcadle-dejin.html>>.

PAVLICOVÁ, Silvie – FEJTOVÁ, Olga, *Vztahy mezi Prahou a Čáchami v průběhu historie* [online], Praha [s.a.] [cit. 2014-05-09]. Dostupné na WWW <<http://www.spolek-praha-cachy.cz/vztahy-mezi-prahou-a-cachami-v-prubehu-historie.html>>.